

Calculus,

af en blind och sjuklig man, under sömnlösa nätter, öfver möjligheten
hvarigenom ofördelaktiga påföljder af misfärdt-år, med För-
synens nåd skulle förekommas, och ett i economiskt af-
seende för det allmänna, lyckligare förhållande,
än det närvarande, kunna åga rum.

I Stockholms Dagblad N:o 88, finnes infördt följande: Wennerborg den 9
April. De närande sopporna, som nu utdelas till de fattiga härstädes, beredes
sålunda: Till 100 portioner ärtsooppa å 9 jumbur behöfves en jerngryta om 34
kannors rymd, med trådblock. Kl. 7 om morgonen hålles i grytan 28 och en half
kannor watten; 5 kannor rånsade ärtor; 4 mark fläst; ärtorna kokas till kl. 10, då
tages fläsket upp och skäres i tärningar, och sedan återlägges i grytan; af dessa
tärningar tages en half mark, som brynes med rödbet, sedan afredes soppan med
4 mark hwetemjöl, derefter låter man den koka upp och lägges salt och ingefära
efter behag. — Till helgryns-soppan tages, med lika mycket watten, 10 mark.
helgryn, 5 mark. ordbet, kokas tillsammans med en half mark fläst, tages sedan
upp, skärskäres i tärningar, samt brynes med rödbet, och lägges åter, hwarefter
soppan afredes med mjöl, salt och kryddor, som ofwan anfördt är.

Denna förprofwning gifwer ett sådant resultat, att hwar tionde af Rikets 2
och en half million t. ex. kunde hafwa födan i en månad af

N:o 1.

	Ärtor.		Korn.		Rött.	Fläst.		Röt.	Ingefära		Salt.
	Tunnor.	Tunnor.	Rör	Pispund	Pispund.	Skåp.	Skåp.	Red.	Skåp.		
1	3125	3271	5	7500	8750	1750	2172	4	13,500		
2	6250	6542	10	15,000	17,500	2500	4344	8	7000		
3	9375	9813	15	22,500	26,250	5250	6516	12	10,500		
4	12,500	13,084	20	30,000	35,000	7000	8688	16	14,000		
5	15,625	16,355	25	37,500	43,750	8750	10,860	20	17,500		
6	18,750	19,636	30	45,000	52,500	10,500	13,632	24	21,000		
7	21,875	22,897	35	52,500	61,250	12,250	15,204	28	24,500		
8	25,000	26,169	4	60,000	70,000	14,000	17,377	—	24,500		
9	28,125	29,440	9	67,500	78,750	15,750	19,540	4	28,500		

Ur KB:s samlingar

Digitaliserad år 2021

National Library
of Sweden

Calculer,

af en blind och sjuklig man, under sömnlösa nätter, öfver möjligheten
hwarigenom ofördelaktiga påföljder af misfvärt-år, med För-
synens nåd skulle förekommas, och ett i economiskt af-
seende för det allmänna, lyckligare förhållande,
än det närvarande, kunna åga rum.

I Stockholms Dagblad N:o 88, finnes infördt följande: Wennerborg den 9
April. De närande sopporna, som nu utdelas till de fattiga härstädes, beredes
sålunda: Till 100 portioner ärtsoppa å 9 jumfrur behöfves en jerngryta om 34
kannors rymd, med tråblok. Kl. 7 om morgonen hålles i grytan 28 och en half
kannor watten; 5 kannor rånsade ärter; 4 mark fläst; ärtarna kokas till kl. 10, då
tages fläsket upp och skäres i tårningar, och sedan återlägges i grytan; af dessa
tårningar tages en half mark, som brynes med rödbet, sedan afredes soppan med
4 mark hwetemjöl, derefter låter man den koka upp och lägges salt och ingefära
efter behag. — Till helgryns-soppan tages, med lika mycket watten, 10 mark.
helgryn, 5 mark. orfsitt, kokas tillsammans med en half mark fläst, tages sedan
upp, skänderas i tårningar, samt brynes med rödbet, och lägges åter, hwarefter
soppan afredes med mjöl, salt och kryddor, som ofwan anfördt är.

Denna soppkökning gifwer ett sådant resultat, att hwar tionde af Rikets 2
och en half million t. ex. kunde hafwa sådan i en månad af

N:o 1.

	Ärter.		Korn.		Rör	Fläst.		Löd.	Ingefära		Salt.
	Tunnor.	Tunnor.	Lispund	Lispund.		Skåp.	Skåp.	Lod.	Skåp.	Skåp.	
1	3125	3271	5	7500	8750	1750	2172	4	13,500		
2	6250	6542	10	15,000	17,500	2500	4344	8	7000		
3	9375	9813	15	22,500	26,250	5250	6516	12	10,500		
4	12,500	13,084	20	30,000	35,000	7000	8688	16	14,000		
5	15,625	16,355	25	37,500	43,750	8750	10,860	20	17,500		
6	18,750	19,636	30	45,000	52,500	10,500	13,632	24	21,000		
7	21,875	22,897	35	52,500	61,250	12,250	15,204	28	24,500		
8	25,000	26,169	4	60,000	70,000	14,000	17,377	—	24,500		
9	28,125	29,440	9	67,500	78,750	15,750	19,549	4	28,500		
10	31,250	32,711	14	75,500	87,500	17,500	21,781	8	31,500		
11	34,375	35,982	19	82,500	96,250	19,250	26,893	12	3500		
12	37,500	39,253	24	90,000	105,000	21,000	26,065	16	42,000		
13	40,625	42,524	29	97,500	113,750	22,750	28,237	20	45,500		

Gryn och hwetmjöl äro förwandlade i korn, det förra å 8
Lispund och det sednare å 10 Lispund, samt ärter å 64 kannor
per tunna, och till 100 portioner soppa, ett lod ingefära, en
half mark lod och en mark salt.

Om en och hwar, gammal och ung, tjenare och husbonde, ärligen erlade en lifa allmän fattig-afgift, så att derigenom hwarje lån i Riket kunde underskötjas ärligen med förestrefne matförråder för hwar tionde person af dess folkmängd, för hwarje dag i året; så skulle dessa åtgärder i förening med en sådan allmän brännwins-författning, att emellan hwarje års förbr, mer än ett bestämdt quantum af spannmål relätist till verkliga behofwet af brännwin, uti brännwin icke kunde förwandlas, medföra den merkan, att hwarken nödig spannmål mot ett billigt pris till bröd, eller tjenlig spannmål till utsäde, skulle komma att saknas. — Erfarenheten har numera bepröft, att i stället för 10 å 12 millioner kannor brännwin, som på sin höjd under ett års tid, så wäl i fredss- som krigs-tider, varit tillräcklig för alla Rikets behof, hafwa under samma tid 30 millioner kannor och derutöfwer, blifwit consumerade, utan något annat ändamål för det allmänna, än så betänkliga följder för detsamma, att det öfwerfliger menstlig förmåga, deröfwer göra någon beräkning, och som wedertläggning af en allmän oinfränkt brännwinstillverkning här i landet fordras icke något kraftigare stål, än den stillnad som i alla slags afseenden omöfkorligen äger rum mellan ett folkslag, som i allmänhet lefwer af bröd, mot ett sådant som lefwer af brännwin, och en ladugård, som framfödes af hö, halm och säd, mot en sådan af halm och drank.

N:o 2. Calcul öfwer det nuwarande kostnadswärdet i penningar, för föreslagne matwaror, samt fördelningen deraf.

Om 250,000 menniskor fördelas lifa på alla lån i Riket, 22 till antalet, så kommer hwarje lån att utgå af 113,636 och då derifrån hwar tionde afdrages med 11,363, kommer återstoden 102,284 att contribuera med 38½ skilling B:co, hvilka beräknade för hwar och en utgå sammanlagda en summa af 82,040 R:d 24 ff.

Matwarorna af hwarje lån kommer att bestå af följande:

1846	Lunnor	29	kap.	Ärtor	å	18	R:d	B:co	=	=	=	=	33,242	24
1932	Olto	34	d:o	Korn	å	10	R:d	=	=	=	=	=	19,350	
4431	ett	16	tt	Rött	å	1	R:d	24	ff.	=	=	=	6,647	36
5170	ett	9	tt	Glåst	å	3	R:d	36	ff.	=	=	=	19,387	24
1034	tt			Röt	å	2	R:d	=	=	=	=	=	2,068	
2068	tt			Salt	å			16	ff.	=	=	=	689	16
1283	tt			Ingel.	å			24	ff.	=	=	=	641	36

Summa B:co R:d 82,006 40

Uti wanliga år, då spannmåln är i sitt rätta värde, kommer icke ärliga afgiften att uppgå till mer än en tredjedel af hwad är uppfördt, men i fall den äfwen då icke hos alla skulle kunna utgå, så kunde det deficit som deraf uppkommer, betäckas genom en årlig allmän subscription, hwilken för att utmärka dess bes

sländhet, kunde benämnas för Påst: eller Jul:llsta, till förmån för de fattiga, hwarå, med utsättande af namn, sländ och yrke, en frivillig skärf påtecknades. I försvarande ämne är det för ett land som värt, af huswudsaklig wigt, att årtier är ett spannmåls-slag, som, utan att wara underkastad förskämning, eller betydbliga underhålls-kostnader, kunna i många år magazineras.

Med fattiga menas blott sådana, som, antingen af ålderdom eller med lås-kare-betyg kunna bestyrka sitt urskändsättande att försörja sig; deras antal ensamt torde icke uppgå till hwar tionde person af folkmängden, men då bland dem sådana gifwas, som äro omgifna med många och små barn, hvilka intill dess de uppnått en wiß ålter, borde komma med i samma beräkning, uppkommer deraf ingen misräkning i calculen. —

Om till en början för i år, då spannmålen är så dyr, ofwannämde class af fattiga, åtminstone under den i allmänhet så kallade Olsmåso-froten, som är ifrån början af Julii, till medlo af Augusti månad, försägs med förestrefne soppor, på sätt tillagade som här är uppgifwit, skulle detta wißerligen afbjda en hungerödd, som annars icke utan grundade skäl hos många af dem wid den tiden kan befara.

Kostnaden derföre fördelad lika på alla, öfwerstiger icke 4 Rilling B:co på hwarje person, enligt härjemte bifogade calcul.

N:o 3. Calcul öfwer det nuwarande kostnadswärdet i penningar för 5 dagar grynsoppor på kött och 2 dagar årtsoopor på fläsk, jemte löt, salt och ingefära i hwarje wecka under 6 weckor, ifrån och med den 1 nästkommande Julii, till och med d. 11 Aug. månad för hwar tionde person af folkmängden i hwarje län.

I hwarje län i calculen N:o 2 inhämtas att hwar tionde af folkmängden i hwarje län utgör 11,363, hvilka under nyssnämnde tid consumera 136,356 portioner årtsoopor, samt 340,890 portioner gryn dito, hwartill fordras följande ingrediensier:

106½	Tunnor	Årtier å	18 R:d	B:co	"	"	"	"	"	"	"	1917
309	Dlsö	Korn å	10 R:d	"	"	"	"	"	"	"	"	3090
852	##	Kött å	1 R:d	24 fl.	"	"	"	"	"	"	"	1278
358	##	Fläsk å	3 R:d	24 fl.	"	"	"	"	"	"	"	1342
85	##	Löt å	2 R:d	"	"	"	"	"	"	"	"	170
170	##	Salt. å		16 fl.	"	"	"	"	"	"	"	56
150	##	Ingef. å		24 fl.	"	"	"	"	"	"	"	75

Summa B:co R:d 8528

Upphandlingen här af verkställles såfrast af Konungens Befallningshafwande i länet. Hwad tillagningen af sopporna, samt förmalningen af fornet i gryn och mjöl widgår, så torde detta böra uppdragas till fattig-wårdarna för hwarje stad, socken eller församling, hwarwid det iakttagande owilskorligen bör fastås, att wid köfningen af sopporna, en af undersköds-tagarena äro närwarande, för att controllera, att tillredningen deraf verkställles på sätt, som här är uppgifwit; hwarförutan en menniska med en portion deraf för dagen, icke wore beläten, och i hwilket fall ändamålet med undersködet förfelades. Likwäl bör en och samma person icke för längre tid än en dag i sänder härtil begagnas, utan böra samteliga undersköds-tagarne för hwarje särskildt dag, mellan sig utse en sådan ordning, att touren genomgår dem alla innan någon för andra gången dertill förordnas, och på det att icke okunnighet wid förseelser häremot må kunna gälla såsom ursäkt, bör det älligga fattigwården, att genom afgifwande af en skriftelig beskrifning uppläsa undersköds-tagarne om soppornas tillrednings-sätt, samt hwad de i anseende till Controllen deraf har att lagtaga.

Det är ganska naturligt att, med undantag af wed och käll, soppköfningen kan förättas med samma fördel i smått som i stort, likwäl bör så wäl ett minimum bestämmas, hwarunder, som ett maximum, för huru lång tid fattig-föreländaren för hwarje gång, icke skulle utlemna matförräder till köfning. Minimum borde wara för 5 portioner och maximum af tid, icke öfwerfliga en wecka. Detta minimum kommer icke då att utgåra mer än ett halft slop årt, 6 lod fläst och 6 lod mjöl, eller och en half mark gryn, 6 lod mjöl och 7 och ett halft lod kött, hwaraf 5 undersköds-tagare skulle hafwa soppa för en dag, och en sådan för 5 dagar. Detta är wisserligen litet, men det är ändå mycket bättre än alldeles intet; det förenar desutom den fördelen, att om de öfriga smulorna som falla af deras herrars bord, eller som de kunna förskaffa sig, icke wore så mat-tjenliga, så, då de dagligen uppblandades med denna friska maten, wore de icke allenast frälse från all hungernödd, utan ganska wäl i behåll. Löst, salt och ingefära skulle owilskorligen wara följaktig, hwaraf dock för 4 weckor i sänder, borde utlemnas. Den anmärkningen som häremot kan göras, nemligen att om undersköds-tagarne utgåras af små barn, eller så stora sjuklingar som hwarken kunna köpa soppor, afhämta matförräden, eller förskaffa sig wed, watten och käll; wedelägges dermed att på hwar ort som håldst sådana olyckliga bo och wistas, gifwes det deltagande likar, som aldrig wägrade dem ett dylikt biträde, i synnerhet som afhämtningen ej behöfde ske oftare än en gång i weckan, nemligen på söndags eftermiddagen, och Guds ord förbjuder intet att draga ören utur brunnen. — Konungens befallningshafwande borde förståndiga hwarje församling att etablera dylika fattigwårdar på ett icke längre afstånd mellan hwardera, än en half mil; verkställles icke detta ofördröjeligen, är all anledning befara att allmän nöd och elände tager öfwerhand.

Äfödsättande att uppsöka grundwals-hudet för vårt jordiska bestånd, som

är kärleken till vår nästa, blir aldrig ohämnadt, och att nio bröder, som stå på land, icke böra vara blotta åstådare, utan äro omöjligtligen skyldiga, att åt den flonde som besinner sig i nöd och lifsfara, rädda en hjälpsam hand, isynnerhet då sådant utan blottställande af egen säkerhet kan verkställas, är en allmän godfärd sanning. — Att i sådana församlingar der inga fattiga finnes, inga fattigwårdar behöfwas, faller af sig sjelf.

Att detta förslag således är verkställbart, och att många tusende olyckliga i år äro deraf i det aldrattiersta behof, kan icke betwiflas; men om, sedan det lidit så långt fram på året, de penningar som derföre inkom så kort tid erfordras, kunna anskaffas med mindre, än att lånen dermed af stads-cassan förskutas till dess återbetalning blinner regleras, är en icke mindre vigtig omständighet.

De spannmålsåren af allmänna förräder, som, enligt tidningarna, åttilliga provinser i år redan erhållit, komma troligen icke de utfattiga till godo, som icke kunna dem återbetala; men om ett sådant fall skulle äga rum, ser det säkert i ett så starkt minimi, att den yttersta nöd hos dem påfallar visserligen äfwen ett sådant slags understöd som detta.

Brist på spannmål mot ett någorlunda billigt pris, sätter en och annan fattig i nödvändighet att tillreda föda af barkmjöl, dras med flere för menniskor onaturliga födoämnen, hwaraf smittosamma dödliga sjukdomar uppkomma som utbreda allmän förödelse. Samhället befrias väl då från många som mer eller mindre ligga det till last, men under samma härjning ryckas också många af dess gagneliga medlemmar bort i sina halftwa dagar, att dess förlust derigenom är obeskriflig, och hwilket icke förekommes med mindre, än att den class af fattiga, som här menas, mer understödes med tillräcklig och hälsosam föda, för hvars verkställighet då alla de omständigheter som dermed äro beknippade, i öfvermågånde tagas, inga naturligare och tjenligare medel torde kunna uppgifwas, än de, som här äro föreslagna.

N:o 4. Calcul öfwer huru mycket spannmål som Riket under misfver-år är i behof utaf; jemfört med hwad den under wanliga goda år före nuvarande brännvins-bränningen deraf consumerade.

Till bröd, dricka, brännvin, mjöl, och arter, åtgä för tillredningen af nämnda födoämne för en menniska, liten eller stor, under ett års tid, på sin höjd icke mer än 2 och en åttondels tunna spannmål, hwilket utgör på 2 och en half million menniskor " " " " " " " " " " " " 5,312,500

Af ofwanstående uträkningar upplyses att 250,000 bels ssufla bels barn och
 bels af ålderdom swaga menniskor, under ett år kunde hafwa födan af 83,000
 Samt 2,250,000 å 2 och en åttondels Tunna af " " " 4,781,250
 4,864,250

Försyuen till åra antages såsom afgjort, att historien om årswärterna här
 i landet, kan icke uppgifwa något enda miswärt-år, då aflästningen af alla span-
 måtslag öfwer hela Riket, öfwer hufwud råknadt 2 och en half gång mer än
 utsådet, således om det antages hwad som är sannolikt, att swedie-land och backstus-
 gu-jord, årliga utsådet numera utgör en million, sex hundrade och femtio tusende
 tunnor, gifwer detta åfwen under det swåraste miswärt-år som troligen kan befara
 en behållning för consumtionen af " " " " " " " 4,125,000

Brästen " " " " " " " " " " " 739,250

kan ersättas genom potates och andra jordfrukter, hwilkas odling nu mera upp-
 nått en sådan höjd.

Tillgången på spannmål ifrån utrikes orter, hwilken för det närwarande är
 nödwändig, blefwe då hwad den för alltid kunde och borde wara, nemligen umbär-
 lig, men hwilket han aldrig blir om den nuwarande allmänna bränwins-författe-
 ningen ännu i några år kommer att fortfara. Consumtion stiger då lika lätt till
 hundrade millioner kanner om året, eller om något deruti för dagen kunde brista,
 ersättes det af enstildta bränwins-förråder, utan att jordbruket derigenom ha-
 de till flyndats någon fördel, ty ett sådant nemligen jordbruket, som öfwer en be-
 stånd och inifrån gräns låter bränneri-hanteringen ingå i sin hufwud-cal-
 cul, ruinerar sig mest sielf, hwilket olyckligvis hos oss icke infes, eller kommer
 i allmänhet att såsom stadeligt erkännas, före än det gått så långt att det icke
 kan hjälpas.

Det är misserligen icke naturens utan omöjligheten folkets egen skuld, att
 Riket under wanliga årswärter icke exporterar flere hundrade tusende Tunnor af
 hwete, korn och hafra sammanräknadt, fast destination deraf icke borde äga rum
 på någondera af Indiernas eller Itallen, såsom uppenbart stridande emot sundt
 förnuft, så kunde en sådan likväl aldrig med förlust, men ej sällan i förening med
 en icke obetydlig winst, verkställas på ett långt närmare afstånd. Hwad den nu-
 warande dyrheten på spannmål widkommer, så är det ifrån den oinfränkta brän-
 wins-illverkningen på ett enda miswärt-år, som densamma härleder sig, och ut-
 om vår store Konungs högst upplyste och outtrötteliga omsorg för vårt mål, och
 en styrelse i allmänhet, som rådar i nit att upplysa sina pligter, hade af nyssnäm-
 da orsaker, långt swårare lidanden och redan öfwergått.

Stockholm d. 3 Maji 1827.

Om gästgifware, frögare och marktenterskor med lakttagande af omsörms-
te tillredningsfätt låto koka och till salu hålla sådana soppor, så kunde de med nå-
ra 50 procent's vinst derpå, försälja en portion af 9 jumfrur för 2 och en half
skilling R:gs, och om på landet, i synnerhet i början, en sådan tillämnad sopptök-
ning efter gudstienstens slut offentligt tillkännagafs, skulle en sopps-entreprenur
säkert få åstundliga, som för bestämd tid förbundo sig till ett visst antal portioner.

SENDEREN, Trykt hos Samuel Rumstedt, 1827.